

ОСНОВНИЙ ІНСТИНКТ

Феромонні пастки — найбезпечніший засіб боротьби зі шкідниками, який додатково полегшує планування інсектицидних оброблень

Іван Мринський, канд. с.-г. наук, Херсонський державний аграрно-економічний університет

Чи доцільно застосовувати феромонні пастки в садівництві? Це запитання можна часто почути від виробників плодово-ягідної продукції. Щоб відповісти на нього, варто ретельно розібратися у механізмах дії феромонів та як застосовувати їх проти комах.

ЇХНЕЮ Ж ЗБРОСЮ

Феромони — хімічні речовини, які виробляють і виділяють у навколишнє середовище комахи. Вони викликають специфічні поведінкові або фізіологічні реакції в особин цього ж виду. Функціонально феромони поділяють на статеві, агрегаційні, слідові, занепокоєння та інші. У більшості видів комах статеві феромони продукують самки для приваблення самців. Вони багатокomпонентні. Роль основних компонентів полягає у привабленні з відстані, а мінорних — зводиться до підсилення активності основного компонента.

На основі структури природних феромонів комах науковці створили їхні синтетичні аналоги, які застосовують у практиці захисту рослин для виявлення шкідників, спостереження за рівнем чисельності популяцій, сигналізації оптимальних строків застосування заходів захисту, для масового виловлювання самців та їх дезорієнтації.

На оброблювану площу феромони вносять у вигляді спеціальних носіїв — диспенсерів, які розміщують у пастках для комах, або розсіюють різними способами. Як носій (диспенсер) феромону використовують гуму, полімерні матеріали, папір, тканини. Препаративні форми мають

вигляд трубочок, кілець, полімерних капілярів, мікрокапсул, пластин.

ВИЛОВЛЮВАННЯ ТА ДЕЗОРІЄНТАЦІЯ

Феромонні пастки — це мініконтейнери, які використовують як засоби боротьби з комахами-шкідниками. За принципом дії їх можна розділити на два типи:

- пастки, що фіксують імаго комах на клейовій поверхні;
- накопичувачі живих комах у спеціальні контейнери.

Перший тип використовують для виловлювання метеликів, другий — жуків, клопів. За формою такі пастки різноманітні: трикутні, циліндричні, конусні, дахоподібні тощо. Корпус пастки виготовляють із парафінованого паперу, картону або пластмаси. Найбільш прості та зручні в роботі трикутні картонні пастки типу «дельта». Їх застосовують у садах, на виноградниках і польових культурах для виловлювання метеликів листовійок, плодожерок, молей, совок.

Феромонні пастки виставляють за 7–10 днів до початку льоту імаго і щоденно їх оглядають. Після виловлювання перших комах цього виду огляд пасток і підрахунок комах проводять через 7 днів. Строки обприскування встановлюють з урахуванням кількості виловлювання комах у пастки, погодних умов і часу, потрібного для відкладання яєць і ембріонального розвитку. Капсули феромону в пастках замінюють через 30–35 днів, поновлюють клейові поверхні через 10–15 днів.

Вибір препаративної форми феромону проводять щодо кожного конкретного виду шкідника.

Інший метод застосування феромонів передбачає дезорієнтацію самців за допомогою великої чисельності

феромонних принад або випаровувачів на деревах у саду. Випарники виділяють феромон самки, який є набагато сильніший від справжнього. Самці при цьому дезорієнтовані та не встигають за запахом віднайти самок та спаруватися. У результаті самки відкладають незапліднені яйця. У вигляді випаровувачів використовують феромонні кільця з гуми. Технологія застосування проста: кільце розрізають з однієї сторони і надівають на гілку дерева. Наприклад, такий спосіб застосування феромонів дає змогу ефективно боротися зі сливовою та яблуневою плодожерками.

ЕФЕКТИВНЕ ПЛАНУВАННЯ

Феромонні пастки вже понад 40 років використовують садівники всього світу. Вони не несуть жодної небезпеки людям та навколишньому природному середовищу. Ці пастки лише притягують тих комах, чий феромон використовують під час заманювання.

Провідні виробники засобів захисту рослин на щорічній основі виготовляють та надають садівникам феромонні пастки з необхідним феромоном для моніторингу. Так, наприклад, компанія «Сингента» минулого сезону надавала виробникам пастки з феромоном для моніторингу яблуневої плодожерки (*Cydia pomonella* L.), мухи вишневої європейської (*Rhagoletis cerasi* L.), гронової листовійки (*Lobesia botrana* Den et Sch.) та інші.

Маючи додатковий інструмент у вигляді пасток із феромоном, на основі результатів спостережень упродовж вегетаційного періоду за льотом шкідників садівникам значно легше прийняти рішення щодо періоду проведення інсектицидних оброблень для захисту плодів від пошкоджень.

Інформація про початок та пік льоту комах-шкідників, визначення їх максимальної чисельності допомагає точніше спланувати строки застосування засобів захисту та раціонально використовувати хімічні засоби (інсектициди) для знищення шкідників. Таким чином, у декілька разів зростає ефективність використання засобів захисту рослин, а отже, запобігають втратам врожаю і покращують його якість. ■

